

יום הנשים הבינלאומי 2023

רקע

יום הנשים הבינלאומי מצוין ב-8 במרץ. יום זה הוא חגיגה עולמית של ההישגים החברתיים, הכלכליים, התרבותיים והפוליטיים של הנשים. יום הנשים מהווה גם תזכורת למאבק המתמשך לשוויון מגדרי ולחשיבות התמיכה בזכויות נשים. רבים ההישגים אך עדיין יש עוד עבודה רבה לעשות כדי להבטיח שלנשים בכל מקום יהיה שוויון הזדמנויות וחופש מאפליה ואלימות. מתוך הדף הרשמי של היום הבין לאומי לנשים באתר האו"ם:

<https://www.un.org/en/observances/womens-day/background>

באקדמיה, נשים התמודדו לאורך ההיסטוריה עם אתגרים וקשיים רבים, אך, למרות זאת, נשים הובילו מחקרים פורצי דרך, פרסמו מאמרים וספרים משפיעים ושימשו כמדריכות ומודל לחיקוי עבור הדורות הבאים של נשים באקדמיה. יום הנשים באקדמיה מספק הזדמנות להדגיש את ההישגים הללו ולהכיר במאמצים המתמשכים לקדם שוויון וגיוון מגדרי באקדמיה.

לרגל יום הנשים הבינלאומי גורמים שונים מפרסמים נתונים מגדריים עדכניים ביניהם גם בתחום ההשכלה הגבוהה.

על פי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה¹, בשנת תשפ"ב (2021/2022) 59.3% מהלומדים באקדמיה היו נשים. באוניברסיטאות אחוז הנשים בקרב הסטודנטים היה 55%. כאשר באוניברסיטה הפתוחה אחוז הנשים היה 53.7%, במכללות האקדמיות 60.1% ובמכללות האקדמיות לחינוך 78.8%. תחומי הלימוד שבהם נמצאו האחוזים הגבוהים ביותר של נשים היו מקצועות העזר הרפואיים (83.5%) וכן חינוך והכשרה להוראה (78.9%). לעומת זאת, האחוזים הנמוכים ביותר היו במתמטיקה, סטטיסטיקה ומדעי המחשב (30.9%), בהנדסה ואדריכלות (34.2%) ובמדעים הפיזיקליים (36.7%). בבתר-דוקטורט אחוז הנשים החוקרות היה גבוה יותר מאחוז הגברים בתחומי המחקר בחינוך והכשרה להוראה, במשפטים, ברפואה, בעסקים ומדעי הניהול, באומנות, באומנויות ובאומנות שימושית, בחקלאות, במדעי החברה, במקצועות עזר רפואיים, בשפות, בספרות ולימודים רגיונליים ובמדעים ביולוגיים. ב-2021 פער האחוזים בין נשים לגברים בתחומים האלה היה בין 16.5 לבין 40.0 נקודות אחוז. אחוז הגברים היה גבוה יותר בתחומי המחקר במתמטיקה, בסטטיסטיקה ומדעי המחשב, במדעים פיזיקליים, בהנדסה ואדריכלות, ובמדעי הרוח הכלליים. ב-2021 פער האחוזים בין גברים לנשים בתחומים האלה היה 15.4-48.8 נקודות אחוז.

¹ לקט נתונים לרגל יום האישה הבין לאומי 2023 מאתר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2023/075/11_23_075b.pdf

נתונים מגדריים עדכניים באוניברסיטת תל אביב – מרץ 2023

סטודנטיות מהוות רוב מבין הלומדים באוניברסיטת תל אביב. בשנת תשפ"ג לומדות 56% נשים בתואר ראשון 54% בתואר שני ו-53% בדוקטורט (לוח 1). אחוז הנשים הלומדות בתואר ראשון ושני גבוה מאחוז הגברים אך במקצועות ה-STEM (הנדסה, מדויקים ומדעי החיים) אחוז הנשים נמוך מאחוז הגברים (תרשים 8).

אחוז הסטודנטיות הערביות בתארים אקדמיים ובפרט בתארים מתקדמים נמוך מאוד משיעורן באוכלוסייה. מבין סה"כ הסטודנטים הערבים אחוז הנשים הן רוב (לוח 2).

אחוז הנשים בסגל האקדמי בדרג מרצים, מראה כי אין פער בין נשים לגברים. לעומת זאת בדרגים הגבוהים יותר מרצה בכיר, פרופ' חבר ופרופ' מן המניין ישנו פער משמעותי, שהולך ומצטמצם בעיקר באחוז המרצים הבכירים ובפרופ' חבר. בשנים האחרונות, ישנה מגמה של עלייה בקליטת נשים בקרב הסגל האקדמי (תרשים 2).

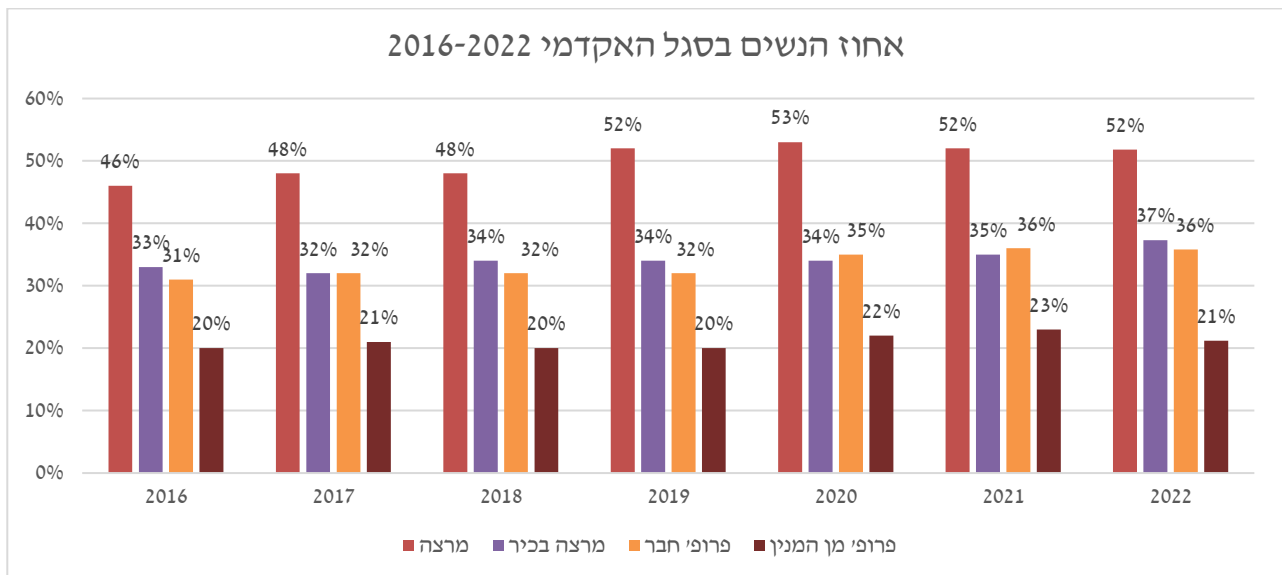
אחוז הנשים בוועדות יחידתיות בפקולטות נמוך משל הגברים ועומד על 36.23%. אחוז הנשים בוועדות בעיקר במקצועות ה-STEM: הנדסה, מדויקים, מדעי החיים נמוך משמעותית מהגברים.

בשנת תשפ"ג אחוז הנשים שהגישו הצעות מחקר לקרן הלאומית למדע הייתה גבוהה מהגברים רק בפקולטה אחת ברפואה (53%). בתרשים מספר 6, ניתן לראות שבפקולטה למדעי החיים רק 28% מבין המגישים היו נשים, אך סכום המענק הממוצע שלהן היה גבוה יותר משל הגברים, המצב דומה גם בפקולטה למשפטים.

נתוני סגל אקדמי

אחוז הנשים בסגל האקדמי בדרג מרצים, מראה כי אין פער בין נשים לגברים. לעומת זאת בדרגים הגבוהים יותר מרצה בכיר, פרופ' חבר ופרופ' מן המניין ישנו פער משמעותי, שהולך ומצטמצם בעיקר באחוז המרצים הבכירים ובפרופ' חבר. שיעור השינוי הגבוה ביותר בין שנים אלו נרשם אצל פרופ' חבר בעלייה של 15% בין 2016 להיום.

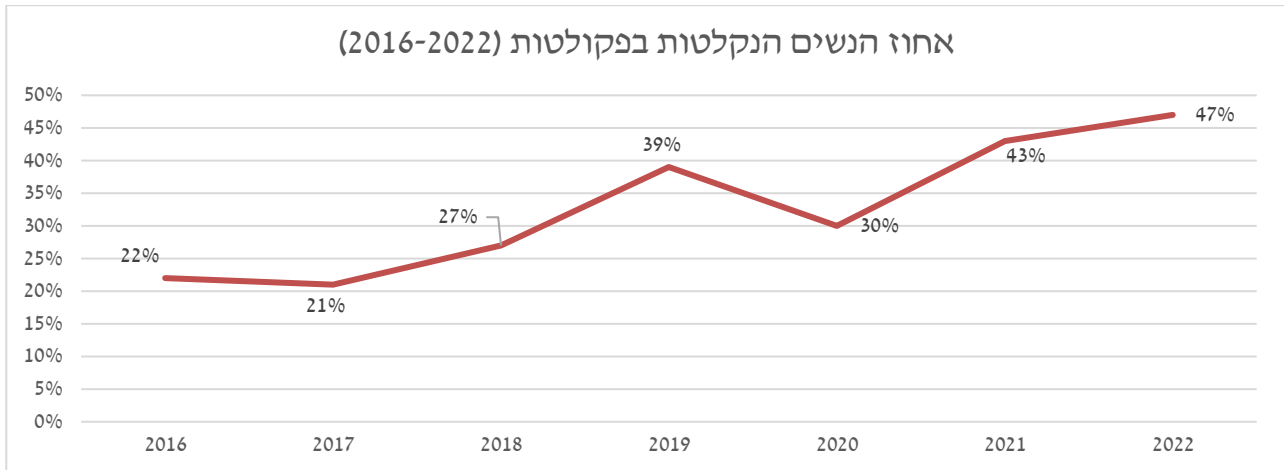
תרשים 1: אחוז הנשים בסגל האקדמי משנת 2016 עד לשנת 2022

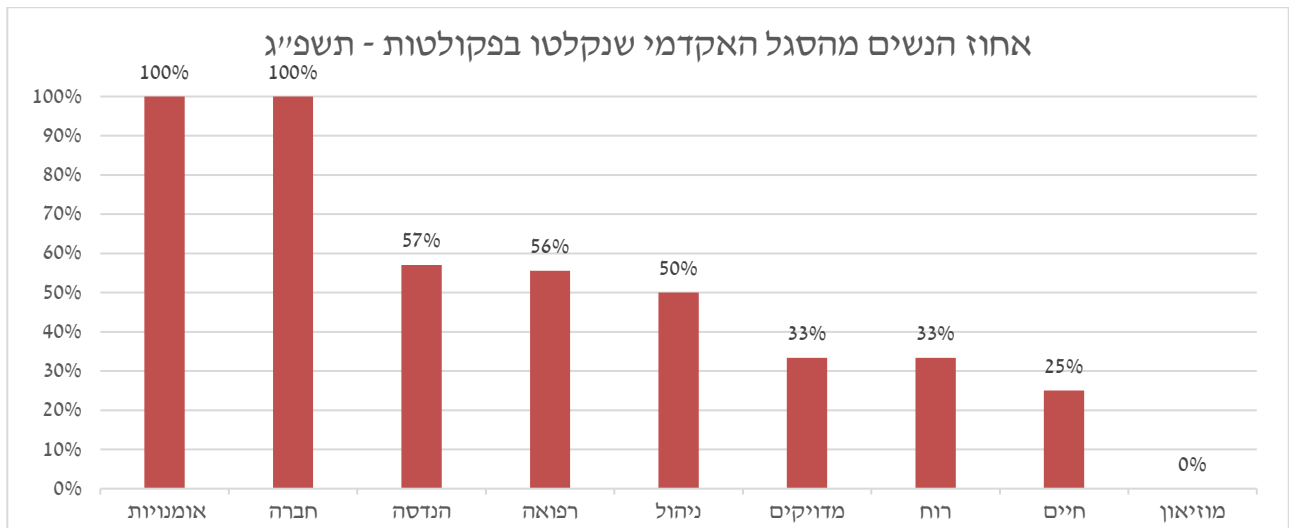
ישנה מגמה של עלייה בקליטת נשים לאורך השנים כפי שניתן לראות בתרשים 2.

תרשים 2: אחוז הנשים הנקלטות בפקולטות משנת 2016 עד 2022

תרשים 3: אחוז הנשים שנקלטו בפקולטות בשנת תשפ"ג מתוך סה"כ הקליטות בפקולטות

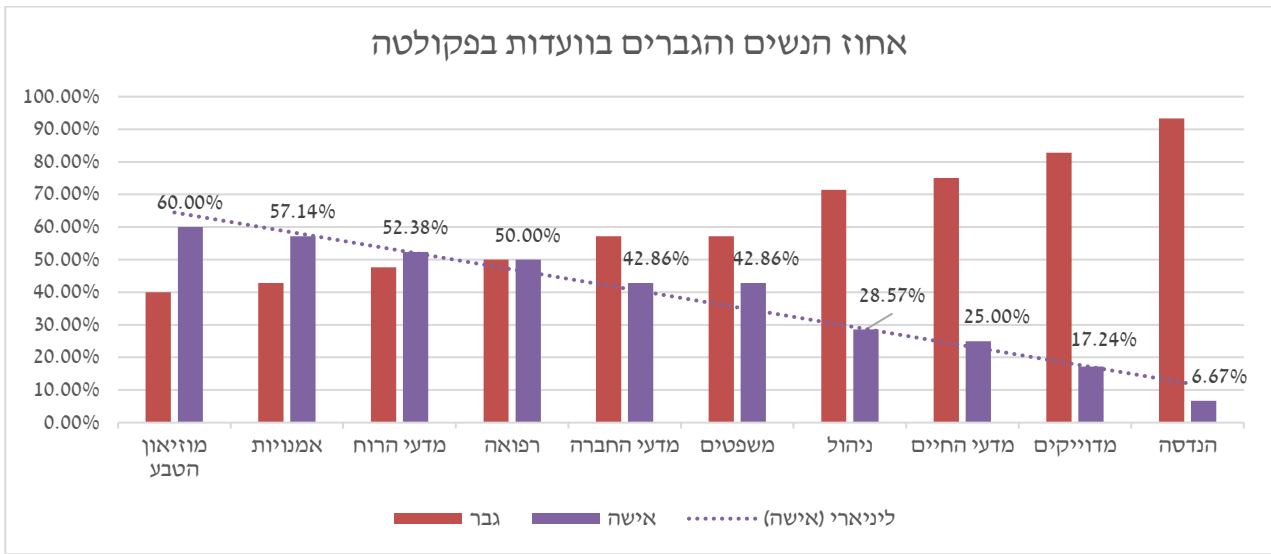
*בפקולטה למשפטים לא היו קליטות השנה

נשים בוועדות

אחוז הנשים בוועדות יחידתיות בפקולטות נמוך משל הגברים ועומד על 36.23%. בתרשים מספר 4 ניתן לראות, כי אחוז הנשים בוועדות בעיקר במקצועות STEM: הנדסה, מדויקים, מדעי החיים נמוך משמעותית מהגברים.

תרשים 4: אחוז הנשים והגברים בוועדות לפי פקולטה

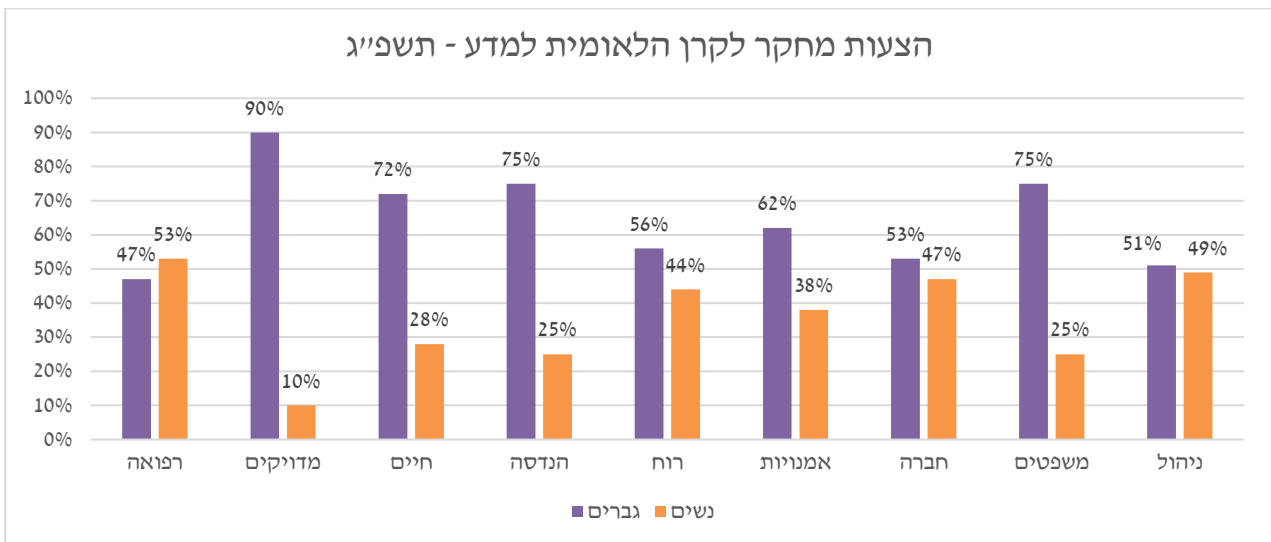

מענקים

בשנת תשפ"ג אחוז הנשים שהגישו הצעות מחקר לקרן הלאומית למדע הייתה גבוהה מהגברים רק בפקולטה אחת ברפואה (53%).

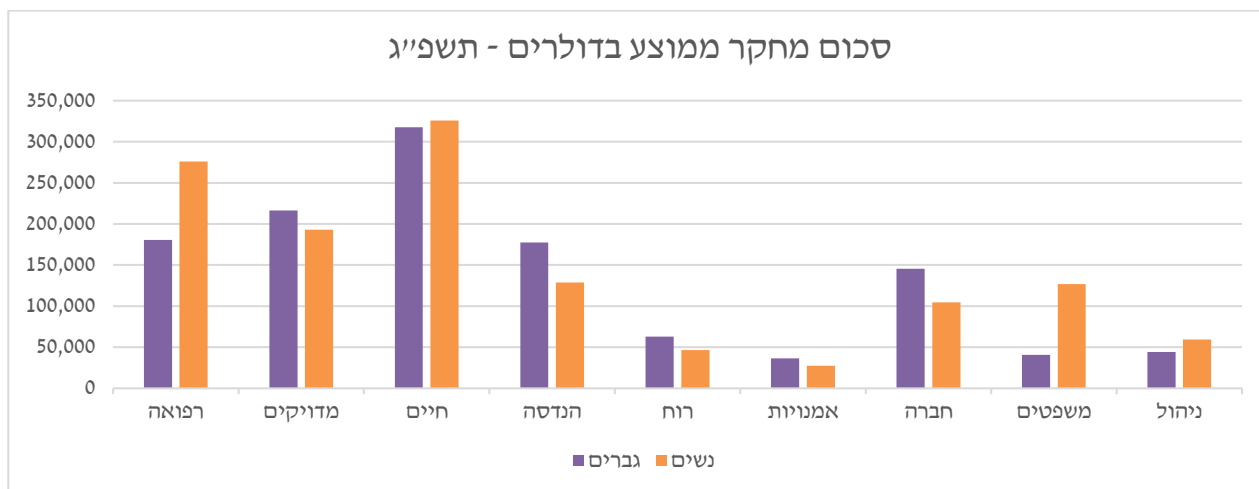
בתרשים מספר 6, ניתן לראות שבפקולטה למדעי החיים רק 28% מבין המגישים היו נשים, אך סכום המענק הממוצע שלהן היה גבוה יותר משל הגברים, המצב דומה גם בפקולטה למשפטים.

תרשים 5: אחוז הנשים והגברים שהגישו הצעות מחקר ל ISF בשנת תשפ"ג

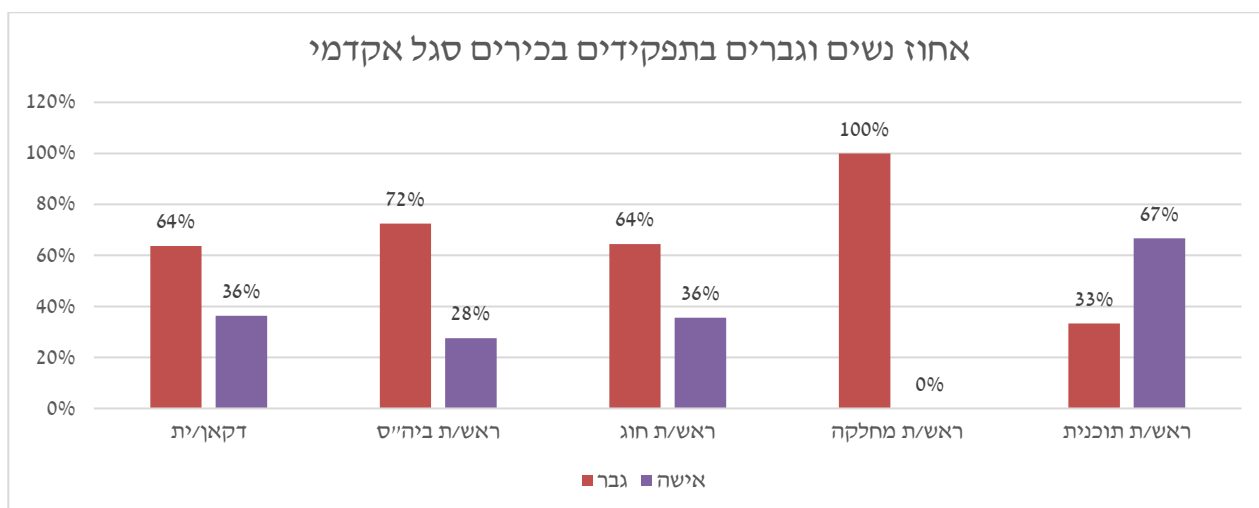

תרשים מספר 6: סכום ממוצע בדולרים למחקר ב ISF – תשפ"ג

תרשים מספר 7: נשים בתפקידים בכירים בסגל האקדמי בתשפ"ג

סטודנטיות

סטודנטיות מהוות רוב מבין הסטודנטים באוניברסיטת תל אביב. בשנת תשפ"ג לומדות 56% נשים בתואר ראשון 54% בתואר שני ו-53% בדוקטורט (לוח 1). אחוז הנשים המקבלות תואר ראשון ושני עומד על 62% לשנת 2021 (מנתוני הלמ"ס, לקט ליום הנשים במדע) ואילו במקצועות ה STEM שיעור הנשים נמוך מהגברים (36.8%, מנתוני הלמ"ס לשנת 2021).

לוח 1: אחוז הנשים מבין כלל הסטודנטים לפי רמת תואר

שנה	2022	2021	2020	2019	2018	
תואר ראשון	56%	57%	57%	56%	56%	
תואר שני	54%	55%	54%	55%	54%	
תכניות לדוקטורט*	53%	52%	52%	52%	56%	

*לא כולל דוקטור לרפואה ולרפואת שיניים

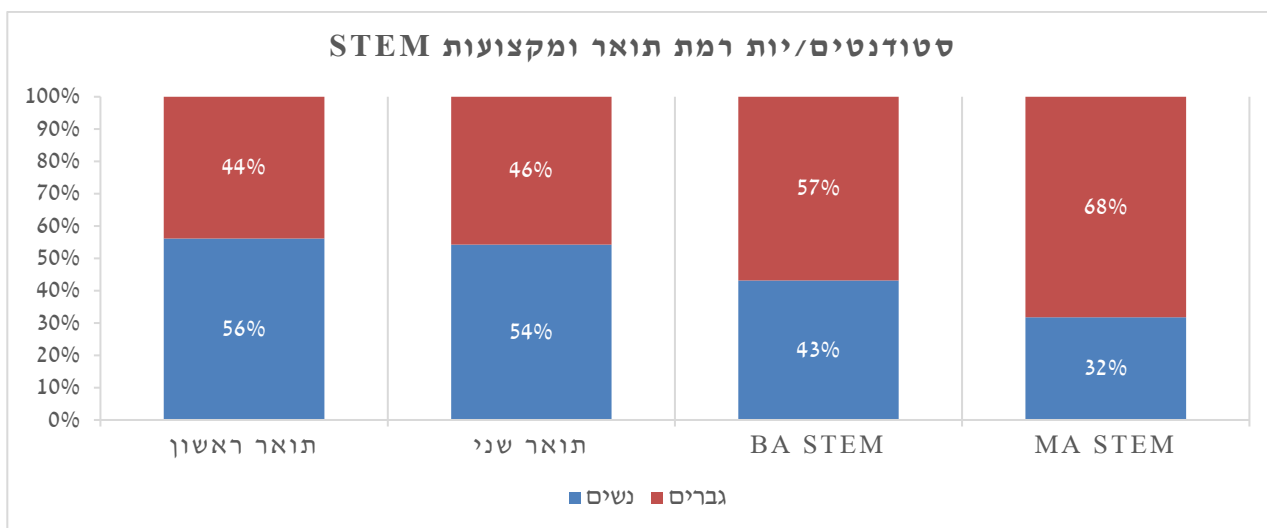

לוח 2: אחוז נשים ערביות לפי רמת תואר – תשפ"ג

אחוז הנשים הערביות בתארים אקדמיים ובפרט בתארים מתקדמים נמוך מאוד משיעורן באוכלוסייה. מבין סה"כ הסטודנטים הערבים אחוז הנשים הן רוב מוחץ.

אחוז נשים מסה"כ הסטודנטים הערבים	אחוז נשים ערביות מסה"כ הסטודנטים	אחוז נשים מסה"כ הסטודנטים	
65%	10%	56%	תואר ראשון
73%	5%	54%	תואר שני
63%	4%	53%	*דוקטורט

תרשים מספר 8: סטודנטים/יות לפי רמת תואר ומקצועות ה STEM בשנת תשפ"ג

בארבעת העשורים האחרונים שיעור הנשים בקרב מקבלי תואר ראשון ותואר שני במוסדות להשכלה גבוהה בתחומי ה STEM (36.8%) היה נמוך משיעור הגברים, על אף שבקרב מקבלי תואר ראשון ותואר שני שיעור הנשים גבוה משיעור הגברים בשני העשורים האחרונים (פרסומי הלמ"ס לשנת 2021). באוניברסיטת תל אביב המגמה דומה, אחוז הנשים בתואר ראשון ושני גבוה מאחוז הגברים אך במקצועות ה STEM (הנדסה, מדויקים ומדעי החיים) אחוז הנשים נמוך מאחוז הגברים (תרשים 8).